

Бодаковський Володимир Юрійович
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2862-5611>

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-364-7-23>

РОЛЬ СТРАХУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Українська економічна система є відображенням комплікативних процесів у суспільстві. Реагує на імпліцитні та експліцитні взаємовідносини між активними суб'єктами у внутрішньодержавному чи міжнародному середовищі. Наслідком зазначених суспільних явищ є виникнення ряду вимог до системи державного управління та правового поля країни в частині формування ефективної системи економічних відносин та забезпечення безперебійної діяльності усіх учасників економічної системи. Ключову роль у належному функціонуванні економіки відіграє інфраструктура фінансової системи, яка дозволяє ефективно організувати роботу усіх її сфер і ланок, формує передумови для отримання позитивних фінансових результатів, дозволяє реалізовувати довготермінову стратегію суб'єктам підприємництва. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-IX чітко засвідчив не тільки загрозу суверенності української державності, а й сформував запит до суб'єктів фінансової системи – створити ефективний механізм протидії зовнішнім загрозам. Стратегічно важливою компонентою зазначеного механізму, на наше глибоке переконання, є страхування, яке через аберацію його аспектів дозволить якісно впливати на фінансові процеси та забезпечить реалізацію фінансових відносин, незалежно від чинників, що їх руйнують.

Історичний розвиток страхового ринку, на нашу думку, характеризується відсутністю зацікавленості державних органів влади до його розвитку, якісного ускладнення та формування пріоритетних фінансових ознак. З 2014 року страхування як частина фінансового простору України зазнає глибоких потрясінь. Про це свідчить суттєве зменшення кількості активних страхових компаній з 382 у зазначеному році до 294 у 2017 відповідно. Перше півріччя 2023 року засвідчує про наявність 113 компаній, які спроможні функціонувати на українському страховому ринку [1]. Загрозлива ситуація виникла для страховиків через нові вимоги НБУ в частині якості капіталу та платоспроможності. Понад 40% компаній не відповідають цим вимогам, що формує підстави для секвесту компонент ринку наприкінці I півріччя 2024 року [2]. Удосконалення страхової сфери здійснюється за напрямом переходу системи до повністю прозорих структур власності страховиків та фінансової спроможності їхніх власників [3]. Дії представників державної системи управління суспільством зрозумілі. Україна потребує стабільного механізму страхування як основи інфраструктури фінансової системи. Прийняті рішення відповідають вимогам часу та свідчать про ряд антикризових заходів, які дозволять нівелювати агресивний вплив деструктивних суб'єктів, інститутів та держав на вітчизняну фінансову систему.

Глобальна фінансова система перебуває в кращому стані, але динаміка розвитку страхових ринків на міжнародній арені не є достатньо приваблива. Спостерігається зростання збитків на ключових ринках та сповільнення прибутковості страхових компаній в цілому [4]. Війна, яку розпочав ХАМАС з Ізраїлем, у жовтні 2023 року збільшила рівень ризиків для глобальних фінансових відносин. А очікування нових військово-політичних подій спричинила концентрацію капіталу на стабільних ринках розвинутих країн світу. Відповідно до нашого дослідження спостерігається зміна акцентів глобалізації, руйнуються звичні ринки страхування та перестраховання. Сформувалася актуальна вимога до урядів країн здійснити переоцінку критеріїв глобальних

страхових відносин та створити механізм страхування, який буде адаптований до фінансових криз, відсутності достатньої кількості інструментів ринків фінансових послуг, високого рівня страхових випадків. та їх компенсаторів.

Незважаючи на невтішні прогнози та показники ефективності функціонування економічної системи України, можемо наголосити про наявність плеяди страхових компаній, які адаптувалися до викликів сьогодення, а саме: ARX, ARX Life, «Арсенал Страхування», «СК"VUSO», «Уніка», Експрес Страхування, СГ ТАС, СК ТАС, Оранта, ПЗУ Україна, ПЗУ Україна Страхування Життя, UNIVERSALNA, ІНГО, МетЛайф, KD Life [5]. Спостерігається швидка адаптація до невизначеності як ознаки розвитку української держави. Компанії застосовують інноваційні механізми цифровізації страхових послуг та імплементують сучасні антикризові механізми в систему реалізації страхових відносин. Перевагою стала їх злагоджена співпраця з представниками світових ринків перестрахування та інвестиційного капіталу. Специфіка прийнятих управлінських та фінансових рішень керівниками страхових компаній є показовою, але не спроможна вирішити проблеми функціонування фінансової системи України. Необхідні системні комплексні рішення на макрорівні та впровадження продуманої політики розвитку страхування, що дозволить за допомогою законодавчих ініціатив нівелювати фінансово-політичні загрози.

На підставі нашого вивчення страхового ринку України та глобального середовища страхових послуг ми сформувавши пропозиції щодо його удосконалення:

- необхідно сформувати внутрішній фінансовий ринок інвестиційного капіталу, який дозволить не тільки страховим компаніям користуватися тимчасово вільними фінансовими ресурсами, а дозволить юридичним і фізичним особам отримувати позитивні фінансові результати від співпраці з зазначеними компаніями, сформує умови розвитку економіки;

- законодавчо-нормативна система України в сфері страхування потребує переоцінки та імплементатії прибутков-орієнтованих

правових ознак. Актуалізація таких аспектів як клієнт, страхова компанія, прибуток і державні інтереси своєчасна;

- на часі посилення ролі держави у сфері страхування, що зміцнить її позицію в економіці, особливо фінансовій системі країни. Це дасть змогу оперувати на порядок більшими об'ємами грошових коштів та ефективно втілювати державну політику;

- актуальне запровадження обов'язкового державного страхування майна фізичних осіб та основних фондів юридичних осіб, що дозволить уникнути негативних наслідків через високу ймовірність їх знищення. Витрати на релокацію та державна підтримка українських громадян не створить фінансового навантаження на бюджетну систему країни, сформує захист від перебоїв у роботі підприємницького сектору, підтримає платоспроможність фізичних осіб. Запропоновані нововведення, на наше переконання, дадуть можливість стабілізувати фінансову систему та виникнуть передумови для розвитку економіки в умовах невизначеності;

- стратегічно важливо створити державний обов'язковий страховий фонд від нещасних випадків воєнного стану. Кошти фонду, на нашу думку, покращать фінансову спроможність суспільства. Акумуляовані фінансові ресурси дозволять державним органам реалізовувати довготермінову фінансову політику розвитку економіки з позиції інтересів громадян та суб'єктів підприємництва.

Отже, можемо констатувати про стратегічно важливе значення страхування у ефективності функціонування економічної системи. Без далекоглядної фінансової політики відсутня можливість побудови ефективної системи страхування. Участь держави в трансформаційних процесах обов'язкова за умови відсутності корупційного середовища в усіх секторах суспільства, а забезпечення безперебійності функціонування економічної системи, яку реалізовує страхування, дозволить Україні, в партнерстві з цивілізованими країнами, здобути значну вагу в розвитку фінансово-економічних процесів і міжнародного товариства вцілому.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 01.03.2024).
2. Ільченко Л. 40% страхових компаній не відповідають новим вимогам НБУ: отримають півроку на виправлення URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/12/22/708024/> (дата звернення: 01.03.2024).
3. Ключові тенденції страхового ринку України у 2023–2024 роках. Упевнений рух до Європейського Союзу. Національна асоціація страховиків України. URL: <https://www.nasu.com.ua/klyuchovi-tendencziyi-strahovogo-rynku-ua/> (дата звернення: 01.03.2024).
4. Прогноз зростання глобального ринку страхування на 2024–2025 роки URL: <https://forinsurer.com/news/23/11/21/43274> (дата звернення: 01.03.2024).
5. Найкращі страхові компанії України 2024 за версією Delo.ua. URL: <https://delo.ua/finance/naikrashhi-strahovi-kompaniyi-ukrayini-2024-golosuvannya-428418/> (дата звернення: 01.03.2024).